

Prof. dr. Tone Wraber

(4. marec 1938 - 6. julij 2010)

Rodil se je 4. marca 1938 botaniku in fitocenologu Maksu Wraberju in klasični filologinji Sabini r. Šonc v Ljubljani. Tam je hodil tudi v osnovno šolo. Od leta 1948-56 je obiskoval klasično gimnazijo. V letih od 1956 do 1961 je študiral biologijo na ljubljanski Univerzi in leta 1961 diplomiral z delom Rastlinstvo melišča pri Črnem jezeru nad Komarčo. Doktoriral je leta 1972 v Trstu z delom o vegetaciji skalnih razpok v Julijskih Alpah. Leta 1960 se je zaposlil v Prirodoslovnem muzeju Slovenije kot honorarni kustos, 1961 je postal kustos pripravnik in leta 1963 kustos za botaniko. Leta 1968 je bil imenovan za asistenta v Botaničnem vrtu Univerze v Ljubljani, leta 1973 pa je postal asistent na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete za predmet taksonomija rastlin in postal kurator herbarijske zbirke LJU pri katedri. Leta 1978 je postal docent, leta 1984 izredni profesor in leta 1990 redni profesor. V samostojni Sloveniji je bil nekaj let prorektor za študentske zadeve.

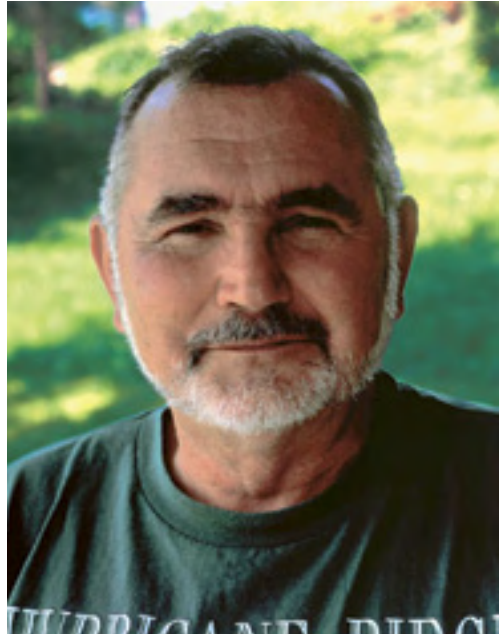
Upokojil se je leta 2003. V letošnjem maju je postal zaslužni profesor Univerze v Ljubljani. Umrl je 6. julija 2010 v Polhovem Gradcu.

Tako v nekaj stavkih lahko povzamemo življenje in delo Toneta Wraberja, botanika, učitelja, naravovarstvenika, muzealca in še bi lahko naštevali.

Njegovo botanično zanimanje je bilo dediščina očeta Maksa, ki je študiral biologijo in leta 1933 postal prvi doktor znanosti s področja botanike na ljubljanski univerzi. Že kot desetletnemu dečku mu je oče iz kartona Unrinih paketov naredil prvo herbarijsko mapo in ga vodil s seboj po botanično-gozdarskih poteh in mu povedal prva rastlinska imena. V dijaških letih si je zgradil skalnjak, leta 1954 pa se je vrnil h herbarijskim mapah, ki so ga vse življenje spremljale na vseh poteh.

Svojo poklicno pot je začel v Prirodoslovnem muzeju Slovenije in v alpskem botaničnem vrtu Juliana v Trenti. V letu 1960 je prof. Ciril Jeglič urejal in obnavljal vrt. Tone Wraber je z njim sodeloval in mu pomagal. Ko je leta 1963 izšel Jegličev vodnik *Alpinum Juliana* (Alpski vrt Juliana v Trenti), je mnogo podatkov prispeval prav mladi kustos za botaniko. Njegovo je besedilo od strani 73 do strani 111. Kasneje je zavzeto skrbel za razvoj Juliane in tudi sam nabral marsikatero rastlino, ki še danes uspeva v vrtu.

Kot muzealec je pripravil nekaj razstav. Leta 1963 je bila to odmevna razstava o zavarovanih rastlinah, ki jo je spremljal tudi vodnik *Naše zaščitene rastline*, prvo pomembnejše delo botaničnega naravovarstva do tedaj. Ob stoletnici smrti Henrika Freyerja je leta 1966 sodeloval pri razstavi o prvem kustosu Kranjskega deželnega muzeja.

Sam je o svojem muzejskem delu v Novi reviji leta 1995 zapisal:

»V tem času, ki se ga rad spominjam, sem že dejavno preučeval slovensko floro in vegetacijo, deloval na področju varstva narave in skrbel za alpski vrt Juliana v Trenti. Iz bohinjskih gora, v katere sem največ zahajal v študentskih letih, sem prestopil v mnogo bolj divje gore nad Trento in dobro spoznal to lepo dolino ter vrhove okoli nje. Družil sem se z Antonom Tožbarjem, vrtnarjem v Juliani, spoznaval trentarskega človeka in doživljal duha tedaj že minevajočega Kugyjevega časa. Tožbar in vrtnarica Ančka sta bila še njegovi neposredni priči. Širil sem vednost o flori Julijskih Alp, močno pa tudi utrdil in poglobil svoje gornišvo.«

Ko sem se po diplomi zaposlila v Prirodoslovnem muzeju Slovenije, sem kot kustodinja za botaniko postala njegova naslednica. Prvi me je popeljal med stare herbarijske zbirke, ki jih hrani naš muzej, in mi z dragocenimi nasveti pomagal tudi pri delu v Juliani.

Od leta 1978, od prve številke, do smrtije bil v uredništvu muzejske revije *Scopolia*. V letu 1989 pa sta s Petrom Skobernetom v muzeju pripravila razstavo *Ogrožene praprotnice in semenke v Sloveniji*. Takrat je za dolgoletno sodelovanje s Kustodiatom za botaniko, za njegovo strokovno pomoč in dragocene nasvete dobil Zoisovo priznanje.

Kot botanik se je udeležil se je kar dveh jugoslovanskih himalajskih odprav (*Anapurna*, 1969 in *Makalu*, 1972) pod vodstvom Aleša Kunaverja:

»...kar je bistveno prispevalo k moji podobi gornika in tudi botanika. Kako imenitno je, če hodiš po domačih gorah s himalajskimi izkušnjami in primerjavami!«

Veliko svojega časa je posvečal tudi preučevanju rastlinstva na Balkanu in bil velikokrat v gorah v Srbiji, na Kosovem, Makedoniji, Črni gori in Albaniji.

Ukvarjal se je predvsem s floristiko, taksonomijo in fitogeografijo slovenskega ozemlja ter z zgodovino botanike na Slovenskem. S predavanji se je udeleževal kongresov, simpozijev in srečanj doma in v tujini.

Opisal je sedem za znanost novih vrst in podvrst, med njimi Vardjanov košutnik s Komne.

Odkril in objavil je na desetine novih vrst za rastlinstvo Slovenije. Na področju fitocenologije se je ukvarjal z raziskavami vegetacije v subalpskem in alpskem pasu Julijskih Alp in je bil najboljši poznavalec rastlinstva naših Alp, čeprav je raziskoval v vseh slovenskih pokrajinah od Prekmurja do morja. Zapustil je bogato herbarijsko zbirko.

Njegovo znanstveno in strokovno delo obsega številne razprave in članke, ki so objavljeni v domačih in tujih publikacijah. Seznam objavljenih prispevkov obsega več kot 1000 enot od knjig, znanstvenih razprav, strokovnih in poljudnih člankov, gesel v enciklopedijah, ocen, prevodov...

Sodeloval je pri vseh štirih izdajah določevalnega ključa *Mala flora Slovenije*. V letu 1963 so izšle *Naše zaščitene rastline* in v letu 1967 *Gorsko cvetje*. Rezultat zanimanja za Trento je bil istoimenski vodnik leta 1976.

V letu 1980 je prevedel in dopolnil *Alpsko floro*, skupaj z Milanom Lovko pa sta prevedla in priredila *Alpsko cvetje*. Dopolnil je tudi prevod knjižice *Alpske rastline nad gozdno mejo* in prispeval besedilo za *Pintarjevo fotomonografijo Rože na Slovenskem*. Skupaj z Andrejem Seliškarjem sta napisala *Travniške rastline na Slovenskem* (1986). V letu 1989 so izšle *Rastline od Krasa do morja*.

V letu 1990 je izšlo delo *Sto znamenitih rastlin na Slovenskem*, v katerem odseva avtorjevo poznavanje rastlinstva na Slovenskem, vednost o zgodovini botaničnih raziskovanj pri nas, široka razgledanost in njegova klasična izobrazba. Vsak opis je doživetje znane ali tudi manj znane vrste, pogoste ali redke. Tekoče berljive in včasih napete zgodbe ne nizajo samo golih podatkov, ampak opisujejo tudi avtorjeva čustva in osebna doživetja. Kot rdeča nit teče skozi vso knjigo avtorjevo prepričanje, da je: »Preučevanje flore slovenskih dežel del slovenske narodne kulture.«

V letu 2006 je pri Prešernovi družbi izšlo v »nizu stotih« njegovo delo z naslovom *2 x Sto alpskih rastlin na Slovenskem*. Bilo je le vprašanje časa, kdaj bomo dobili prvo izvirno slovensko alpsko floro izpod njegovega peresa!

Vsa leta je bil aktivno vključen pri naravovarstvenih prizadevanjih in pripravljajl gradiva za najrazličnejše naravovarstvene zakone in odloke. Skupaj s Petrom Skobernetom sta v letu 1989 pripravila Rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenk SR Slovenije.

Ogromno njegovega znanja in izkušenj je skritih v delih njegovih botaničnih kolegov, sopotnikov in učencev. Pri tem je posebej pomembno njegovo enciklopedično poznavanje botanične literature od najstarejše do sodobne in široko razpredeno sodelovanje s kolegi v tujini, ki ga cenijo kot izrednega poznavalca slovenske, balkanske in tujerodne flore.

Z njegovo smrtjo so se nekateri krogi njegovega delovanja zaključili. V muzejskih časih je napisal članek Blagajev volčin na severozahodni meji svojega areala, nekaj dni po njegovi smrti smo v Proteusu prebrali prispevek Blagajev volčin v furlanskih karnijskih Predalpah. V šestdesetih letih je v Jegličevem vodniku pisal o pisanem cvetnem bogastvu v Juliani, za publikacijo 200 let Botaničnega vrta v Ljubljani pa je napisal prispevek Alfonz Paulin, Juliana in Albert Bois de Chesne.

V začetku oktobra je bil v Idriji posvet o Francu Hladniku. Tone Wraber naj bi osvetlil predvsem botanično delovanje ustanovitelja Botaničnega vrta v Ljubljani. Med drugim je želel razvozlati nejasnosti v povezavi z nizko in kranjsko latovko. V herbarijski zbirki našega muzeja sem mu poiskala nekaj pol z obema vrstama. Zmanjkalo mu je časa, da bi si jih ogledal, vendar ga še vedno čakajo.

Njegovi botanični sopotniki, sorodniki, taborniki rodu Sivi volk in prijatelji smo se od Toneta Wraberja poslovili 16. julija v Trenti, dolini mlade Soče, kjer so se začenjale njegove številne botanične poti, in v Juliani, v Kugyjevem »čarovnem vrtu na osrečujočem počivališču bogov«.

Nada PRAPROTNİK